

Stanislav Prepek – knjižničar vizionar

Vesna Živković

Gradska biblioteka u Novom Sadu

vesna_zvkvc@yahoo.co.uk

Galja Žilnik

Gradska biblioteka u Novom Sadu

galja.sapoznicenko@gmail.com

Jordanka Nikolić

Gradska biblioteka u Novom Sadu

jordanka.nikolic@gmail.com

Libellarium 12, 1-2 (2021): 71-80

UDK: 027(497.113)(091)

Stručni rad / Professional Paper

Primljeno / Received: 08. 10. 2021.

Prihvaćeno / Accepted: 17. 11. 2021.

doi:10.15291/libellarium.3458

Sažetak

Cilj. Cilj je rada prikazati iznimno značajan doprinos Stanislava Prepeka – skladatelja, dirigenta, orguljaša, pjesnika, prevoditelja, knjižničara, učitelja i erudita – razvoju knjižničarstva i cjelokupnog kulturnog života u Petrovaradinu.

Pristup/metodologija. Istraživanje je podrazumijevalo iščitavanje već objavljenih publikacija o životu i djelu Stanislava Prepeka, kao i izvještaja o radu Knjižnice u Petrovaradinu, njihovu usporednu analizu i izvlačenje osnovnih teza i zaključaka, s ciljem da se predstavi njegov doprinos razvoju knjižničarstva u Petrovaradinu.

Rezultati. Rad problematizira angažman Stanislava Prepeka kao knjižničara i organizatora brojnih kulturnih događanja u knjižnici u Petrovaradinu, u poslijeratnom razdoblju, kada je ona obnavljala svoju djelatnost u otežanim uvjetima.

Vrijednost. Rad doprinosi povijesti knjižničarstva i ukazuje na zaslužne djelatnike, vizionare i inicijatore iz ovog područja, a jedan od njih nesumnjivo je i Stanislav Prepek.

KLJUČNE RIJEČI: Gradska biblioteka u Novom Sadu, knjižnica u Petrovaradinu, Stanislav Prepek

1. Uvod

Stanislav Prepek, skladatelj, dirigent i orguljaš, pjesnik i prevodilac, učitelj i knjižničar, „svestrani genij“ (Andrić-Penava 2012, 206), jedna je od onih povijesnih ličnosti koje su ne-nametljivo i skromno, te snažno i nesebično, pružale dragocjen doprinos sredini u kojoj su živjele i stvarale. U fokusu je ovoga rada Prepek kao knjižničar vizionar, *spiritus movens* kulturnog života Petrovaradina u prva dva desetljeća nakon završetka Drugoga svjetskog rata (1946. – 1965.) organizator i inicijator brojnih zapaženih i za to vrijeme inovativnih kulturnih programa i manifestacija.

Na samom početku rada osvrnut ćemo se na autore koji su već pisali o značaju Prepekove osobnosti i stvaralaštva. Prije svih, neizostavno je navesti knjigu „Stanislav Prepek – život i djelo“ Đure Rajkovića (Rajković 2006). On je, kao Prepekov dugogodišnji suradnik i prijatelj, svesrdno nastojao da njegova vrijedna glazbena i književna baština ne padne u zaborav, te je, osim spomenute knjige, napisao i nekoliko članaka koji su objavljeni u stručnim časopisima. Međutim, mora se zapaziti da o Prepekovu životu i stvaralaštvu nije napisan velik broj radova, te da ni za njegova života o njemu nije mnogo znala čak ni stručna javnost iz svijeta glazbe. Tu činjenicu potvrdio je i Hranislav Đurić u svojoj, kako sâm naglašava u „knjižici“ iz 1977. godine „Stanislav Prepek – biografija“, istaknuvši da je Prepek glazbenoj javnosti „malo poznat“ (Đurić 1977, 1). Po njegovu mišljenju, mnogobrojni su razlozi za to, a jedan je od njih to što je njegov rad „padao između dva svetska rata, kada je živio u provinciji bez pravog kontakta s vodećim muzičkim ličnostima u našim raznim kulturnim centrima“, a da ni on sam „nije imao ambicija da bude izvođen“ (Đurić 1977, 1). Odgovor možemo potražiti i u samoj Prepekovoj prirodi; on je bio „tih, povučen i skroman čovek“ (Đurić 1977, 1), očito potpuno posvećen i predan samo umjetnosti i stvaralaštvu, ali ne i stjecanju slave i društvenih priznanja. Tek je 2012. godine objavljena iscrpna i temeljna knjiga o Stanislavu Prepeku – „Prognanik iz svijeta svjetlosti“ – u kojoj je objavljeno njegovo cjelokupno književno stvaralaštvo (sabrana poezija s ukupno 346 pjesama) i popis glazbenih djela, zatim prikaz Prepeka kao knjižničara, likovnjaka, učitelja i prevoditelja, njegova bibliografija, te veliki broj ilustracija (Balenić 2012). Također, spomenut ćemo i rad Dušana Poznanovića, objavljen u časopisu *Šidina* (Poznanović 1996, 97-100). Ipak, analizirajući navedena djela, možemo primijetiti da, osim u Rajkovićevoj knjizi, sam Prepekov knjižničarski rad nije bio u fokusu proučavanja i istraživanja.

U biografskim podacima navodi se da je Stanislav Prepek rođen u Šidu 16. travnja 1900. godine, od oca Mateja Prepeka, financijskog referenta, i majke Karoline, rođ. Exler. Obitelj Prepek doselila se u Petrovaradin početkom 18. stoljeća, a, kako sam Prepek navodi, potječe iz „stare petrovaradinske hrvatske obitelji“, koja je porijeklom iz Moravske i u kojoj je „glazba zauzimala osobito mjesto“ (Balenić 2012, 441). Ističe da je na njega u djetinjstvu najviše utjecalo „očevo sviranje na lijepom i prilično velikom harmoniju“ (Balenić 2012, 442). Osnovnu školu završio je u Grabovcima, a Nižu realnu gimnaziju u Sremskoj Mitrovici 1914. godine. Iste godine kada je završen Prvi svjetski rat, mladi Prepek završava Učiteljsku školu u Petrinji i dobiva zvanje učitelja. O školovanju u ratnom razdoblju, Prepek je zapisao: „Sve su škole pretvorene u vojne bolnice, pa su se pojedini razredi učiteljske škole neprestano selili u razne neprikladne lokale, čak i u privatne stanove, da bismo školovanje konačno završili u nešto boljim uvjetima, u zgradi osnovne škole“ (Balenić 2012, 450).

Gotovo tri desetljeća Prepek se bavio prosvjetnim radom: kao učitelj u Novoj Kapeli, Maradiku i Petrovaradinu, a jedno vrijeme bio je i ravnatelj osnovne škole „Ilija Okrugić“ u Petrovaradinu. Kao knjižničar petrovaradinske knjižnice i čitaonice „Vladimir Nazor“ radio je 19

godina, u razdoblju od 1946. do 1965. godine, kada je ona bila „žarište kulturnog života Petrovaradina“ (Rajković 2011, 32). Sve do oživljavanja Čitaonice, centar kulture u Petrovaradinu, u poslijeratnom periodu, bila je Petrovaradinska tvrđava, na kojoj su prve ateljee 1953. godine dobili eminentni umjetnici: kipar Jovan Soldatović, slikar i scenograf Jovan Bikicki, primijenjeni umjetnik Dragan Radovanović, slikari Emil Bob i Boško Petrović i dr., a nekoliko godina kasnije svoje radove na Tvrđavi počnje izlagati i grupa umjetnika tu stvorena i nazvana „Prostor – 8“, kao i poznati umjetnici Petar Mojak, Duško Nonin, Milan Trkulja... (Gajić 1994, 44-45). Osim umjetničkih ateljea, na Tvrđavi su 1954. godine osnovani i Muzej grada Novog Sada i Gradska državna arhiva (sada Istorijski arhiv grada Novog Sada). Međutim, najživlji centar kulture u Petrovaradinu bila je upravo Čitaonica i knjižnica, a u nastavku rada navest ćemo podatke i činjenice koje svjedoče u prilog toj tvrdnji.

2. Čitaonica i knjižnica u Petrovaradinu

Đuro Rajković, dugogodišnji suradnik i prijatelj Stanislava Prepreka, ali i nasljednik Preprekovih autorskih prava, u svom djelu „Prilozi za istoriju bibliotekarstva u Petrovaradinu“ navodi da je, prema kazivanju najstarijih, uglednih Petrovaradinaca, ponajprije Ignaca Milarića (1867. – 1958.), bivšeg gradskog vijećnika, prva čitaonica u Petrovaradinu zaživjela 1869. godine, a nalazila se u Rokovu dolu, u kući koja je tada bila njemačka gostionica *Zur Weissen Rose*, na današnjoj adresi Račkog 4 (Rajković 2011, 27).

Kao što su u 19. stoljeću na prostoru ondašnje Ugarske osnovane srpske čitaonice – nositelji kulturnog i prosvjetnog preporoda: 1842. u Irigu, a 1845. u Somboru i Novom Sadu – tako su u istom razdoblju osnovane i hrvatske čitaonice, pa je Hrvatska čitaonica u Petrovaradinu počela s radom 10. veljače 1900. godine, a osim tiska, posjedovala je i knjige te bila kulturni i umjetnički centar Petrovaradina. Za osnivanje Čitaonice bio je zaslužan Ljudevit Jureković, a jedan je od osnivača i Ivan Bujan, učitelj i pjevač u Hrvatskom pjevačkom društvu „Neven“ u Petrovaradinu. Hrvatska čitaonica financirana je iz proračuna grada Petrovaradina, a njezin je rad bio prekinut tijekom Prvog i Drugog svjetskog rata. Rajković navodi da je Hrvatska čitaonica prestala s radom 1941. godine, a da je nakon rata zbog svog „ispravnog stava za vreme okupacije“ dobila pravo na daljnji rad od tadašnjeg ministarstva prosvjete (Rajković 2011, 29). Pod „ispravnim stavom“ Rajković podrazumijeva to što je Čitaonica sačuvala i potom predala „naprednu literaturu“ svojim „naprednijim članovima“, koji su u listopadu 1941. godine strijeljani u Vukovaru, po odluci Vojnog suda Nezavisne Države Hrvatske. Pretpostavka je da Rajković pod „naprednom literaturom“ podrazumijeva komunističku i socijalističku literaturu.

Grad Novi Sad 1947. godine Knjižnici je poklonio 400 knjiga (prije početka Drugog svjetskog rata raspolagala je s 1800 knjižnih jedinica). Uz dopuštenje Prosvjetnog odbora u Novom Sadu, na zgradu Knjižnice postavljena je stara ploča s natpisom *Hrvatska čitaonica* (Balenović 2012, 513). Početkom 1947. godine otvorena je i u Novom Sadu Hrvatska čitaonica, a nalazila se na adresi Žarka Zrenjanina 6/I. Od iste godine u Novom Sadu osnovane su i tzv. Reonske biblioteke, a sadašnji petrovaradinski ogranak Gradske biblioteke u Novom Sadu „Vladimir Nazor“ bio je treći po redu. Iako je Hrvatska čitaonica dobila pravo javnog i samostalnog rada, ona se tim pravom nije služila sve dok Reonska biblioteka u Petrovaradinu nije dobila svoje prostorije (Rajković 2011, 30). Tada je ugledni sudac dr. Stanko Grginčević,

ravnatelj Hrvatske čitaonice, preostali fond njezinih knjiga, oko 800 naslova, zajedno s namještajem, predao novoosnovanoj Reonskoj biblioteci, točnije osobno Stanislavu Prepreku. Narodni odbor općine grada Novog Sada Reonskoj biblioteci u Petrovaradinu 1954. godine odobrio je novi naziv – Knjižnica i čitaonica „Vladimir Nazor“, kao i samostalan rad. Godine 1958. ta povijesno znamenita Knjižnica pripojena je Narodnoj biblioteci u Novom Sadu, sadašnjoj Gradskoj biblioteci, čiji je i danas sastavni dio, po odluci Narodnog odbora općine Novi Sad. Naime, na sjednicama Savjeta za kulturu Narodnog odbora od 6. siječnja i 10. travnja 1958. godine donijeti su zaključci o pripajanju svih javnih biblioteka, knjižnica i čitaonica na području općine Novi Sad Narodnoj biblioteci radi „pravilnije politike korišćenja knjižnog fonda, bolje organizacije i bržeg razvitka bibliotečke mreže“ (Miljković 1996, 321).¹ O utjecaju Stanislava Prepeka na preporod i uspješan rad petrovaradinske Knjižnice i čitaonice svjedoče i konkretni statistički podaci: Petrovaradin je prema popisu iz 1948. godine imao 5719 stanovnika (Lukić 1992, 359), a broj je članova Knjižnice od 1951. godine sa 183 novoupisana člana porastao na 477 novih članova 1961. godine (Rajković 2011, 188). Također, i knjižni fond neprestano se povećavao: s 4158 knjižnih jedinica 1951. godine na 9896 knjiga 1960. godine (Rajković 2011, 189). Važno je napomenuti da se Petrovaradin u poslijeratnom periodu ubrzano razvijao i rastao – osnivana su nova i obnavljana stara poduzeća (posebno se izdvojila tvornica poljoprivrednih i alatnih strojeva „Pobeda“) (Lukić 1992, 354), što je zasigurno utjecalo i na povećanje broja novih članova. U prošlosti se ispostavilo da dobri statistički rezultati nikada nisu slučajni, već rezultat sustavnog, planskog i predanog rada, te je tako bilo i u slučaju petrovaradinske Knjižnice.

3. Prepek knjižničar

O Stanislavu Prepreku knjižničaru, Rajković zapaža da je kao „enciklopedijski obrazovan mogao posjedovati profinjen smisao za približavanje knjiga čitateljima“ (Rajković 2006, 107). Sam Prepek iscrpno je opisao svoj rad u petrovaradinskoj Knjižnici: od samih početaka njezine obnove kada je omladina organizirala sakupljanje knjiga po napuštenim kućama. Također, on je zapisao da „svoju djelatnost biblioteka nije ograničila samo na posudbu knjiga i na redovitu pretplatu na časopise i novine, nego je u Tjednu knjige, a kasnije u Mjesecu knjige, priređivala uspješne prodajne izložbe knjiga“ (Balenić 2012, 484). Prepek je pokazao svoju samosvojnost i inventivnost kada je, što je bilo nesvojstveno tom vremenu, dopustio čitateljima nesmetan i izravan pristup knjižničnom fondu, dopuštajući im da sami pogledaju literaturu koja ih zanima. Osim novih knjiga, on je nabavljao i vrijedne raritetne primjerke iz antikvarijata u Novom Sadu i Zagrebu, neprestano bogateći knjižnični fond, a nerijetko je kupnju i sam financirao, od vlastitih honorara, iako je petrovaradinska općina izdvajala znatnu svotu novca za nabavku novih knjiga. Osim novih knjiga, nabavljani su i časopisi i novine, dnevni i tjedni tisak: *Borba*, *Dnevnik*, *NIN*, *Politika*, *Vjesnik*, *Vjesnik u srijedu*, ali i knjižničarski: *Bibliotekar* i *Knjižničar*, zatim književni: *Književne novine*, *Književnost*, *Letopis Matice srpske*, *Polja*, tisak za djecu i mlade: *Kekec*, *Plavi vjesnik*, *Politikin zabavnik*, *Zmaj*, kao i stručni i znanstveno-popularni časopisi: *Aerosvet*, *Globus*, *Nauka i tehnika*, *Naše planine*,

1 Na str. 321. nalazi se kopija *Priloga* koji je Narodnoj biblioteci u Novom Sadu dostavio Narodni odbor Općine Novi Sad, Sekretarijat za prosvetu i kulturu, broj: 06 – 16130/1 – 58.

Otkrića, Savremeni akordi i dr.

U vrijeme dok je Preprek bio knjižničar, u petrovaradinskoj čitaonici održavale su se zapažene kulturne manifestacije, a 1955. godine osnovan je *Književni krug* mladih članova Knjižnice, na čijem je čelu bio Zvonimir Vuković, profesor povijesti, pjesnik i slikar. U razdoblju od 1953. do 1963. godine održano je ukupno 88 književnih, 10 glazbenih i 9 književno-glazbenih večeri, te 10 priredaba i 19 predavanja. Tematska predavanja, predstavljajući i prikazi novih knjiga, kao i recitatorske večeri, privlačile su pozornost Petrovaradinaca svojom umjetničkom kvalitetom i sadržajnošću. Navest ćemo kronološki samo neke od njih: 9. prosinca 1953. godine Vladimir Milarić održao je predavanje *Oskar Davičo, Pjesma – prikaz*, 19. prosinca iste godine upriličena je književna večer literarne sekcije KUD „Vladimir Nazor“, a 27. listopada naredne godine predavanje N. Kucurić *Žorž Sand – Prikaz povodom 150. obljetnice rođenja*. Zvonimir Vuković 28. prosinca 1955. godine održao je predavanje *Korijeni i odrazi američke poezije*, a 7. travnja sljedeće godine predstavljene su pjesme mladih naraštaja (Gucunski, Luči, Matić, Melvinger, Sić, Vuković). I 1957. godina bila je vrlo bogata kulturnim sadržajima: već na početku godine, 29. siječnja, održano je *Veče anonimne proze*, a 9. travnja Jasna Melvinger održala je predavanje o japanskoj poeziji. U listopadu svake godine organizirane su književne večeri u Mjesecu knjige, a često su priređivani i koncerti klasične glazbe i glazbene večeri tijekom kojih je puštana glazba s gramofonskih ploča (Wagner, Beethoven, Chopin...). Organizirane su i izložbe slika i predavanja o likovnoj umjetnosti, te izložbe knjiga. Od 1955. godine održano je 16 likovnih izložbi na kojima su bili zastupljeni i grafika, karikatura, skulptura. Na izložbi knjiga organiziranoj od 26. studenoga do 10. prosinca 1950. godine bile su izložene 432 knjige, a prodano ih je 320 (Barši 1996, 362). Cjelokupni kronološki pregled kulturnih programa i manifestacija održanih u Knjižnici od 1953. do 1963. godine pruža na uvid Đuro Rajković u svojoj knjizi „Prilozi za istoriju bibliotekarstva u Petrovaradinu“ (Rajković 2011, 169-181), a na osnovu izvješća Zvonimira Vukovića, člana Savjeta Knjižnice i čitaonice, koji je sačuvala dr. Mihaela Grginčević, predsjednica Savjeta. Moramo spomenuti i priredbe posvećene Vladimiru Nazoru tijekom 1959. godine i priredbu povodom 40. obljetnice smrti petrovaradinskog skladatelja Franje Štefanovića, tvorca opere za djecu. Za sve književne večeri tiskani su plakati koji su ih najavljivali, pa čak i plakati u boji, za „osobite prigode“ (Balenović 2012, 485).

Kao svestrano obrazovan čovjek, i sam Preprek često je održavao predavanja. Đurić u svojoj monografiji navodi da je Preprek, čitajući knjige iz bogate očeve biblioteke, još od rane mladosti zavolio mnoga znanstvena područja: povijest, arheologiju, geografiju, astronomiju, te da je nabavljao zbirke orijentalne poezije i upoznao se s istočnjačkim religijama, zanimao se i za znanstveno-fantastična djela te rusku, poljsku i skandinavsku književnost, a naročito djela Rabindranata Tagorea (Đurić 1977, 10-11). Njegovi raznovrsni interesi uočljivi su i po temama predavanja koja je održao u petrovaradinskoj čitaonici (kronološkim redosljedom): *Vrijednost knjige i čitanja, Zašto se borimo protiv rđave literature i stripa, Umjetnost današnjice prema umjetnosti prošlih stoljeća, O grafičkoj umjetnosti, „Pred tminama“ – prijevodi novije njemačke lirike, Rabindranath Tagore – život i pjesničko djelo, Rukovet jugoslovenske poezije između dva rata (jedna neobična antologija), Knjiga kroz stoljeća, Na tragu rane kulture – Gilgameš, Uspomene i sjećanja na Vladimira Nazora, Poezija starog Orijenta, Li-tai-po – veliki kineski pjesnik, Hafiz – najveći pjesnik Perzije, Njemački simbolisti.*

Međutim, da književni programi nisu uvijek protjecali glatko i nesmetano svjedoče Zapisnici s redovitih sastanaka Savjeta knjižnice i čitaonice „Vladimir Nazor“. Naime, iz jednog takvog Zapisnika sa sastanka održanog 4. listopada 1960. godine saznajemo da je Preprek pozvao

članove Savjeta i *Književnog kruga* da nazoče književnim večerima i priredbama „da se ne bi ponovili slučajevi, kao ranije, kada je bibliotekar bio sam“ (Rajković 2011, 122). Na sastanku Savjeta, održanom 26. siječnja 1962. godine u prostorijama Knjižnice, predsjednica Savjeta Mihaela Grginčević predložila je da se književne večeri ubuduće uopće ne održavaju „pošto se dolazi u kritički odnos između slušalaca i teme“, i donesena je odluka da se književne večeri ubuduće održavaju samo za djecu (Rajković 2011, 131). Teško je ustvrditi na što se konkretno odnosilo zapažanje o „kritičkom odnosu između slušalaca i teme“, na izvjesne ideološke i političke suprotstavljenosti ili, pak, na umjetnička i intelektualna neslaganja. No, već iduće, 1963. godine, održana je večer *Književnog kruga* Knjižnice i čitaonice pod nazivom *Noćni vetar*.

Koliko su intenzivni i kontinuirani kulturni programi u petrovaradinskoj Knjižnici bili rijetkost u tom periodu svjedoči podatak da je *Književna tribina* u središnjem odjelu Gradske biblioteke u Novom Sadu, u ul. Dunavska 1, u potpunosti zaživjela tek 1972. godine, kada se u okviru Biblioteke formira posebna služba, nazvana „referada za popularizaciju čitanja, biblioteke i za suradnju sa radnim organizacijama“ (Anđelković 2009, 115), i kada ona postaje „najuspješnija i najuticajnija u kulturnoj klimi grada“ (Anđelković 2009, 123). Prije toga su se samo povremeno održavale književne manifestacije, u suradnji s Društvom književnika Vojvodine, Književnom zajednicom Novog Sada, s novosadskim izdavačima, školama, muzejima i dr. Anđelković navodi podatak da je suradnja Gradske biblioteke sa Zmajevim dječjim igrama započela 1965. godine i da je u pitanju njezina „najstarija i najvažnija aktivnost“ (Anđelković 2009, 122).

Iako je bio slabovidan, a od 1958. godine i potpuno slijep, Preprek je sudjelovao i u drugim kulturnim i glazbenim događajima u Petrovaradinu, a ne samo onima koji su organizirani u Čitaonici. Naime, Anica Nevolić, višedesetljetna orguljašica u crkvi Uzvišenja Svetog Križa u Petrovaradinu, koja se nalazi u neposrednoj blizini Čitaonice, opisuje svoju suradnju s Preprekom, koji je od jeseni 1967. do jeseni 1971. godine „skladao preko 200 skladbi od kojih 12 misa, zatim skladbe za sve dijelove koji pripadaju novom obrascu mise kao što su prijevni psalmi, aleluja, molitve vjernika, usklici, pričesni psalmi, cijeli Veliki Tjedan (dijelom harmonizirani koral, dijelom njegove vlastite skladbe), preko 80 himana za cijelu crkvenu godinu...“. Ističe da je cjelokupan taj Preprekov rad namijenjen crkvi Uzvišenja Svetog Križa, kojim su se od 1967. godine „uvelike služili“, ali i da „može poslužiti i drugim crkvenim pjevačkim zborovima“ (Nevolić 1972, 25-26).

Osim što je intenzivno i predano skladao, Preprek je vodio i zbor Hrvatskog pjevačkog društva *Neven* u Petrovaradinu punih petnaest godina, te zbor Hrvatskog pjevačkog društva *Zvonimir* u Srijemskim Karlovcima tri godine. U obje petrovaradinske osnovne škole vodio je dječje zborove deset godina.

Tijekom Preprekova djelovanja, gosti petrovaradinske knjižnice bili su brojni ugledni književnici i novinari, likovni i glazbeni umjetnici, a jedan od najdražih gostiju bio mu je skladatelj Albe Vidaković (Balenović 2012, 520). Iako je radio u neadekvatnim uvjetima (skućenim i vlažnim prostorijama), nesumnjivo da je Stanislav Preprek uspješno i znalački objedinio književnost, glazbu i slikarstvo te sklopio savršen mozaik koji je krasio ovu malu, ali znamenitu knjižnicu (Slika 1).² Napomenimo još jednom da je imao velikih problema sa slabovidnošću koja je otežavala njegov stvaralački rad, ali je usprkos tome uspio ostvariti sjajna postignuća i u umjetnosti i u knjižničarstvu. Rajković je zapisao da je Knjižnica za kontinuirano uspješan rad od 1953. godine pa nadalje dobila i Oktobarsku nagradu grada Novog

Slika 1. Stanislav Prepek ispred Knjižnice i čitaonice „Vladimir Nazor“ 1962. godine s umjetnikom Antunom Zahorodnim i suradnikom Davorom Martinčićem, aktivnim sudionikom u društvenom životu Petrovaradina i članom Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva „Jelačić“ iz Petrovaradina

Sada 1969. godine, te da je surađivala s osnovnom školom, Zemljoradničkom zadrugom, tvornicom „Pobeda“ iz Petrovaradina, kao i s Tribinom mladih i Radničkim univerzitetom iz Novog Sada (Rajković 2011, 33).

Stanislav Prepek bio je istinski vizionar jer nije razmišljao samo u kontekstu svoga vremena, već je razmišljao i o budućnosti Knjižnice kada on više ne bude na njezinu čelu. Za svog nasljednika preporučio je Srećka Drka, knjižničara koji je umio prepoznati važnost baštine koja mu je povjerena, te nastavio s književnim aktivnostima i pokrenuo časopis *Poezija*. Analizirajući po kronološkom redu izvješća o radu, mr. Mirjana Anđelković, nekadašnja pomoćnica ravnatelja Gradske biblioteke u Novom Sadu, navodi da je 1970. godine zapažene rezultate u radu s korisnicima postigao upravo ogranak „Vladimir Nazor“, u kojemu radi knjižničar Srećko Drk (Anđelković 2009, 103). Drk je nagrađen i zlatnom značkom Kulturno prosvjetne zajednice Srbije.

Knjižnica „Vladimir Nazor“ danas se nalazi u ulici Koste Nađa br. 1 (bivša Frankopanska) i u nju se godišnje učlani nekoliko stotina korisnika. Prethodne – 2020. – godine, učlanjen je ukupno 261 član, što je, zbog znatno promijenjenog načina poslovanja uzrokovanog epidemijom koronavirusa, manje nego inače. Gradska biblioteka brižno čuva uspomenu na svog velikana Stanislava Prepeka: 2002. godine objavila je njegovu notnu građu „Dve poeme za violončelo i klavir“, 2004. knjigu Prepekove izabrane poezije „Pred tminama“, a samostalno i u suradnji s HKUPD-om „Stanislav Prepek“ iz Novog Sada održala je više književnih večeri posvećenih njegovu životu i stvaralaštvu. Zbog nepovoljnih epidemioloških uvjeta, posljednja takva večer održana je prije dvije godine, 19. rujna 2019. godine, kada je predstavljena suvremena hrvatska poezija i prikazane fotografije iz života i djela Stanislava Prepeka, kao i dio jednog od njegovih posljednjih intervjua (HKUPD Stanislav Prepek 2019).

4. Zaključak

Stanislav Prepek nije bio samo erudit i vizionar, već i mislilac koji je duboko promišljao o svijetu i ljudima čiji je suvremenik bio. Isticao je da se čovjek ne treba smatrati zatvorenim ili ograđenim u uskim nacionalnim okvirima, nego se treba smatrati građaninom svijeta, kakvim je on sebe uvijek smatrao, a što najočitije pokazuje i njegov skladateljski rad jer je skladao pjesme na riječi njemačkih, arapskih, perzijskih, japanskih pjesnika, pisao je pjesme na njemačkom jeziku i poznao nekoliko svjetskih jezika.

Proživio je „tri ljudska vijeka u jednome“ (Balenović 2012, 7), bio istinski misionar i propovjednik kulture i umjetnosti, koji, kako je u oproštajnom govoru 1982. godine istakao Stjepan Sokolović, župnik crkve sv. Roka u Petrovaradinu, „nije htio robovati hirovitosti trenutka i pomodarstva, nego služiti onom Vječnom u čovjeku – Tajni – koju mi kršćani nazivamo Bogom“ (Rajković 2006, 133).

Koliko je Prepekova knjižničarska djelatnost i danas dragocjena i cijenjena u Gradskoj biblioteci u Novom Sadu, svjedoči i izjava njezina dugogodišnjeg, umirovljenog ravnatelja Dragana Kojića: „Najznačajniji pojedinac koji je u posljednjih 60 godina bio uposlen u našoj ustanovi je izvan svake sumnje Stanislav Prepek“ (Balenović 2012, 521).

Literatura

Andrić-Penava, Ivana. 2012. „Đuro Arnold i Stanislav Prepek – spone Varaždina i Petrovaradina.“ *Historia Varasdiensis* 2, br. 1: 203-211. <https://hrcak.srce.hr/file/188106>.

Anđelković, Mirjana. 2009. *Prilozi za istoriju Gradske biblioteke u Novom Sadu (1958-2008)*. Novi Sad: Gradska biblioteka.

Barši, Sofija. 1996. „Gradska biblioteka u Novom Sadu sa ograncima.“ U *Srpska čitaonica – Gradska biblioteka u Novom Sadu: spomenica: 1845-1995*, uredili Božidar Kovaček, Čedomir Popov, Dušan Popov, Radovan Mičić, Dragan Kojić, 356-381. Novi Sad: Gradska biblioteka.

Đurić, Hranislav. 1977. *Stanislav Prepek : biografija*. Beograd: Udruženje kompozitora Srbije.

Gajić, Radenko. 1994. *Petrovaradinska tvrđava: „Gibraltar na Dunavu.“* Sremski Karlovci: Karlovačka umetnička radionica.

HKUPD Stanislav Prepek. 2019. „Književna večer hrvatskog pjesništva – neprolaznost pjesničke riječi“. Pristupljeno 7. 10. 2021. <http://www.stanislavprepek.org/index.php/ct-menu-item-5/126-knjizevno-vece-hrvatskog-pjesnistva>.

Lukić, Miloš. 1992. *Petrovaradin u prošlosti*. Novi Sad: Istorijski muzej Vojvodine; Institut za istoriju; Opštinski odbor SUBNOR-a.

- Miljković, Mira. 1996. „Javne biblioteke u Novom Sadu.“ U *Srpska čitaonica – Gradska biblioteka u Novom Sadu : spomenica : 1845-1995*, uredili Božidar Kovaček, Čedomir Popov, Dušan Popov, Radovan Mičić, Dragan Kojić, 301-322. Novi Sad: Gradska biblioteka.
- Nevolić, Anica. 1972. „Naš glazbeni život: Petrovaradin – obnova crkvenog pjevanja.“ *Sveta Cecilija* 42, br. 1: 25-26. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=355793.
- Poznanović, Dušan. 1996. „Stanislav Preprek – muzički i književni stvaralac (1900-1982).“ *Šidina: časopis za kulturu* 1, br. 1: 97-100.
- Balenović, Ivan, ur. 2012. *Prognanik iz svijeta svjetlosti: život i djelo Stanislava Prepreka*. Subotica: Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.
- Rajković, Đuro. 2011. *Prilozi za istoriju bibliotekarstva u Petrovaradinu*. Novi Sad: Gradska biblioteka.
- Rajković, Đuro. 2006. *Stanislav Preprek: život i djelo*. Zagreb: Hrvatsko društvo crkvenih glazbenika.

Abstract

Stanislav Prepek – Visionary Librarian

Purpose. The aim of this paper is to present the significant contribution of Stanislav Prepek, composer, conductor, organist, poet, translator, librarian, teacher and scholar, to the development of librarianship and overall cultural life in Petrovaradin.

Approach/methodology. The research included the reading of already published publications about the life and work of Stanislav Prepek, as well as reports on the work of the Library in Petrovaradin, their comparative analysis and drawing basic theses and conclusions, in order to present his contribution to the development of librarianship in Petrovaradin.

Findings. The paper considers the engagement of Stanislav Prepek as a librarian and organizer of numerous cultural events in the library in Petrovaradin, in the post-war period, when it renewed its activities in difficult conditions.

Originality. The paper contributes to the history of librarianship and points to the deserving employees, visionaries and initiators in this field, one of them undoubtedly being Stanislav Prepek.

KEYWORDS: Library in Petrovaradin, Novi Sad City Library, Stanislav Prepek